

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพสังคมในปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าทั้งด้านวัตถุและเทคโนโลยีที่ทันสมัยเป็นยุคของการสื่อสารที่รวดเร็วและไร้พรมแดน ซึ่งสังคมไทยได้รับอิทธิพลอารยธรรมตะวันตกมากขึ้น ทำให้วิถีชีวิตของคนไทยแบบดั้งเดิมกำลังเสื่อมหาย ความอบอุ่น ความมีน้ำใจ การอยู่ร่วมกันอย่างสันติเริ่มลดน้อยถอยลงมีการแข่งขันช่วงชิงเอาเปรียบผู้อื่นเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เพราะมีการนำเอาระบบและองค์ความรู้แบบโลกนิยม ค่านิยมของประเทศตะวันตกมาเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา และการดำเนินชีวิตรวมทั้งสื่อสารมวลชนรูปแบบต่างๆ ได้เข้ามามีบทบาทในการดำรงชีวิตของคนไทยมากขึ้นนั่นเองเป็นผลให้สังคมไทยนิยมวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้ามามากขึ้น ทำให้คุณธรรม จริยธรรมที่ควรจะมีอยู่ในสังคมไทยลดน้อยลงไปทำให้กระแสโลกาภิวัตน์ที่มีผลทางบวกและด้านลบ ไหลเข้าสู่ประเทศไทยอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านวัฒนธรรม ทำให้ได้เรียนรู้ใหม่หลงใหลในวัฒนธรรมต่างชาติ ทำให้วิถีในการดำเนินชีวิตในสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งต่างจากคนไทยในอดีตได้รับการหล่อหลอมด้านจิตใจตลอดจนการดำเนินวิถีชีวิตจากศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และหลักธรรมจากผู้อาวุโส ทำให้มีสภาพสังคมและการดำรงชีวิตที่เหมาะสม ประพฤติปฏิบัติในทางที่ดีได้อย่างถูกต้องภายใต้หลักธรรมของศาสนา การอบรมสั่งสอนด้วยความรักความเอื้ออาทรทำให้ครอบครัวมีความอบอุ่น มีการดำรงชีวิตด้วยวิถีธรรมอย่างสงบสุขมีจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออกงดงามด้วยคุณธรรม จริยธรรม ภายใต้สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการกำลังเตรียมการพัฒนาให้เป็นนวัตกรรมแห่งการพัฒนาผู้เรียนสู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับจุดเน้นการพัฒนาของประเทศ พัฒนาโรงเรียนรูปแบบใหม่ 5 ลักษณะ ทั้งนี้โรงเรียนทั้ง 5 รูปแบบใหม่จะยังมีจำนวนไม่มากเพื่อให้มั่นคงก่อนจะขยายผลตามโรงเรียนรูปแบบใหม่ทั้ง 5 ได้แก่

รูปแบบที่ 1 โรงเรียนในกำกับของรัฐ

รูปแบบที่ 2 โรงเรียนวิถีพุทธ

รูปแบบที่ 3 แผนและยุทธศาสตร์สำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

รูปแบบที่ 4 โรงเรียนสองภาษา

รูปแบบที่ 5 โรงเรียนใช้ ICT เพื่อพัฒนาการเรียนรู้

รูปแบบของโรงเรียนวิถีพุทธ

โรงเรียนระบบปกติทั่วไปที่นำหลักธรรมพระพุทธศาสนามาใช้หรือประยุกต์ใช้ในการบริหารและการพัฒนาผู้เรียน โดยรวมของสถานศึกษาเน้นกรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขาอย่างบูรณาการ ซึ่งมีจุดเน้นโรงเรียนวิถีพุทธดำเนินการพัฒนาผู้เรียนโดยใช้หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา อย่างบูรณาการ ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการพัฒนา “การกิน อยู่ คู่ พัง เป็น ” คือ มีปัญญา รู้เข้าใจในทางคุณค่าแท้ใช้กระบวนการทางวัฒนธรรมแสวงปัญญาและมีวัฒนธรรมเมตตาเป็นฐานการดำเนินชีวิต โดยมีผู้บริหารและคณะครูเป็นกัลยาณมิตรการพัฒนา

ลักษณะโรงเรียนวิถีพุทธเน้นการจัดสภาพทุกๆด้านเพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาตามหลักพุทธธรรมอย่างบูรณาการที่ส่งเสริมให้เกิดความเจริญงอกงามตามลักษณะแห่งปัญญาวัชรธรรม 4 ประการ คือ

1. สัมปยุตสังเสวะ หมายถึง การอยู่ใกล้คนดี ใกล้ผู้รู้ มีครู อาจารย์ดี มีข้อมูล มีสื่อที่ดี
2. สัทธัมมัสสวนะ หมายถึง เอาใจใส่ศึกษาโดยมีหลักสูตรการเรียนการสอนที่ดี
3. โยนิโสมนสิการ หมายถึง มีกระบวนการคิดวิเคราะห์พิจารณาหาเหตุผลที่ดีและถูกวิธี
4. ชัมมานุชัมมปฏิบัติ หมายถึง ความสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตได้ถูกต้องเหมาะสม

โรงเรียนรูปแบบใหม่ทั้ง 5 นี้ คือ รูปแบบของความแตกต่างหลากหลายที่กำลังเริ่มต้นสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและประเทศชาติในด้านต่างๆโดยจุดเน้นของนวัตกรรมการศึกษาจะต่างกัน และรูปแบบที่ 2 โรงเรียนวิถีพุทธเหมาะที่จะนำมาใช้ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าจึงทำให้เกิดผลกระทบกับนักเรียน ซึ่งมีความหลากหลายแตกต่างกันทั้งด้านพฤติกรรม อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพราะมาจากสภาพแวดล้อมทางด้านครอบครัวและสังคมที่แตกต่างกัน เพื่อเป็นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม โดยนำกรอบแนวทางการดำเนินงานของโรงเรียนวิถีพุทธ มาใช้ในการบริหารและพัฒนาครู บุคลากรทางการศึกษาและผู้เรียน ทั้งด้านความพลุดี (ศีล) จิตใจ (สมาธิ) และปัญญา (ปัญญา) ให้มนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี คนเก่ง และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ผู้ศึกษาได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนวิถีพุทธ วิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่ใช้ในกระบวนการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมเพื่อกายภาวนาในโรงเรียนวิถีพุทธ (พระประยูร อุปสอด กิตติคุณ.2550) พบว่าเอกสารโรงเรียนวิถีพุทธเป็นโรงเรียนที่นำหลักพุทธธรรมมา

ประยุกต์ใช้ในกระบวนการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริม เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมไทยในการดำรงชีวิต โดยเน้นหลักไตรสิกขาและปัญญาวัตรธรรมเป็นพื้นฐานในการพัฒนาผู้เรียน ส่วนการศึกษาภาคสนาม โรงเรียนวิถิปุทธในอำเภอเมืองเชียงใหม่ ได้นำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับดีมาก และนักเรียนได้นำหลักด้านประเพณีและวัฒนธรรม, ความกตัญญูตถะ, ความมีระเบียบวินัย, ความเสียสละ นำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับปานกลาง มีการนำหลักด้านความเพียรพยายามมาประยุกต์ใช้ในระดับน้อย และมีการนำหลักด้านความใฝ่รู้มาใช้ในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งรูปแบบที่เหมาะสมกับสภาพนาของโรงเรียนวิถิปุทธควรเน้นกระบวนการการคิดแบบโยนิโสมนสิการ ให้มากกว่าที่จัดการเรียนการสอนและควรเพิ่มกิจกรรมที่นักเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนได้เกิดความเข้าใจหลักพระพุทธศาสนาอย่างถ่องแท้และสามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างต่อเนื่อง

การดำเนินงาน โรงเรียนวิถิปุทธในโรงเรียนบ้านแม่จ้อง พบปัญหา คือ สถานศึกษา หน่วยงานองค์กร จากที่ต่างๆทั่วทุกภาคของประเทศ มีความประสงค์จะมาศึกษาดูงาน โครงการ โรงเรียนวิถิปุทธของโรงเรียนบ้านแม่จ้องมากมายและต่อเนื่อง ทำให้โรงเรียนให้การดูแลต้อนรับไม่ทั่วถึง และในบางครั้งมีผลกระทบต่อจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน

ผู้ศึกษาจึงได้เลือกศึกษาโรงเรียนบ้านแม่จ้องซึ่งได้พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในทุกด้าน จนทำให้ประสบความสำเร็จสูงสุดได้รับรางวัลทั้งในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับประเทศหลายรางวัล ซึ่งจะนำการศึกษาไปใช้ในการศึกษากระบวนการบริหารในโรงเรียนบ้านแม่จ้องนั้นมีกระบวนการบริหารอย่างไรและใช้ทฤษฎีใดบ้างจึงทำให้กระบวนการบริหารมีประสิทธิภาพส่งผลให้เกิดความสำเร็จได้จัดการเรียนรู้ที่มีจุดเน้นการพัฒนาผู้เรียน โดยใช้หลักไตรสิกขา คือ สติ สมาธิ ปัญญา อย่างบูรณาการผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการพัฒนา “การกิน อยู่ ดู ฟัง เป็น” คือ มีปัญญารู้เข้าใจในคุณค่าแท้ใช้กระบวนการทางวัฒนธรรมแสวงปัญญาและมีวัฒนธรรมเมตตาเป็นฐานการดำเนินชีวิต โดยมีผู้บริหารและคณะครูเป็นกัลยาณมิตรการพัฒนาและมีลักษณะโรงเรียนวิถิปุทธ เน้นการจัดสภาพทุกๆด้าน เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาตนตามหลักพุทธธรรมอย่างบูรณาการ โดยส่งเสริมให้เกิดความเจริญงอกงามตามลักษณะแห่งปัญญาวัตรธรรม 4 ประการ จึงทำให้เป็นที่ยอมรับในชุมชนได้รับรางวัลมากมาย คือ โรงเรียนรางวัลส่งเสริมคุณธรรมดีเด่นชนะเลิศระดับประเทศ ประจำปี 2548 และเป็นโรงเรียนรางวัลชนะเลิศโรงเรียนส่งเสริมการอ่านของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 1 ประจำปี 2549 และเป็นโรงเรียนรางวัลชนะเลิศโครงการหนึ่ง โรงเรียนหนึ่งนวัตกรรมของสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปี

ภาคเหนือ ปี 2549 ซึ่งรางวัลที่ได้รับนั้นเป็นผลลัพธ์ที่มาจากจัดการเรียนการสอนแบบ โรงเรียน
วิถีพุทธ

เนื่องจากโรงเรียนบ้านแม่จ้องได้มีการจัดพัฒนาโรงเรียนรูปแบบใหม่ซึ่งสอดคล้องกับ
กระทรวงศึกษาธิการในลักษณะ โรงเรียนวิถีพุทธซึ่งได้รับการยอมรับและได้รับรางวัลในระดับ
ต่างๆ ผู้ศึกษาจึงได้จัดทำการศึกษากระบวนการบริหาร โรงเรียนวิถีพุทธ เพื่อนำผลการศึกษามา
เป็นแนวทางให้กับโรงเรียนอื่นๆ ที่จะจัดพัฒนาโรงเรียนในรูปแบบโรงเรียนวิถีพุทธต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษากระบวนการบริหาร โรงเรียนวิถีพุทธของ โรงเรียนบ้านแม่จ้อง อำเภอ
ดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการบริหาร โรงเรียนวิถีพุทธของ
โรงเรียนบ้านแม่จ้อง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจำนวน 1 คน และครู
จำนวน 12 คน นักเรียนและผู้ปกครองระดับชั้น ป.4 - ป.6 จำนวน 50 คน และคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 9 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษากระบวนการบริหาร โรงเรียนวิถีพุทธของ โรงเรียนบ้าน
แม่จ้อง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

1. กระบวนการบริหารโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนบ้านแม่จ้องทั้ง 4 ด้าน คือ
ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ตามตัวชี้วัดการดำเนินงาน โรงเรียน
วิถีพุทธ กระทรวงศึกษาธิการ

2. ศึกษากระบวนการบริหาร โรงเรียนวิถีพุทธตามความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง

แนวคิดบริหารที่เป็นเลิศของสถานศึกษา จึงเป็นวิธีการทำงานใหม่ที่สถานศึกษาเรียนรู้
จากการปฏิบัติจริงในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ซึ่งนำไปสู่การบรรลุผลลัพธ์ที่ตอบสนองความ
คาดหวังของชุมชน ผู้ปกครอง และเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้สถานศึกษา
ประสบความสำเร็จก้าวสู่ความเป็นเลิศ ซึ่งมีวิธีปฏิบัติในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาที่จะเรียกได้
ว่าเป็นวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศนั้น มีแนวทางการพิจารณา 5 ข้อ ดังนี้

1. วิธีปฏิบัตินั้น ดำเนินการบรรลุผลได้สอดคล้องกับความคาดหวังของชุมชนหรือผู้ปกครองที่มีต่อสถานศึกษา หรือเป็นวิธีปฏิบัติที่สร้างความพึงพอใจให้กับทุกคนในสถานศึกษาได้
2. วิธีปฏิบัตินั้น ผ่านกระบวนการนำไปใช้อย่างเป็นวงจร จนเห็นผลอย่างชัดเจนว่าทำให้เกิดคุณภาพสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง
3. สถานศึกษาสามารถบอกเล่าถึงวิธีปฏิบัตินั้นได้ว่า ทำอะไร ทำอย่างไร และ ทำไม จึงทำ หรือ ทำไมจึงไม่ทำ
4. ผลลัพธ์จากวิธีปฏิบัตินั้นเป็นไปตามองค์ประกอบ ข้อกำหนดของการพัฒนาคุณภาพเชิงระบบ
5. วิธีปฏิบัตินั้นสามารถระบุได้ว่าเกิดจากปัจจัยสำคัญที่ชัดเจน และปัจจัยนั้นก่อให้เกิดการปฏิบัติที่ต่อเนื่องและยั่งยืน

นิยามศัพท์เฉพาะ

โรงเรียนวิถีพุทธ หมายถึง โรงเรียนระบบปกติทั่วไป ที่นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาใช้หรือประยุกต์ใช้ในการบริหารและพัฒนาผู้เรียน โดยรวมของสถานศึกษาโดยเน้นกรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขาอย่างบูรณาการ

สพพปาสส อกรรม การไม่ทำความชั่วทั้งปวง (ศีล)

กุศลสอุปสมปทา การบำเพ็ญความดีให้เพียงพร้อม (สมาธิ)

สจิตตปริโยทปน การทำจิตของตนให้ผ่องใส (ปัญญา)

ด้านปัจจัย (Input) หมายถึง ด้านบุคลากรที่มีคุณลักษณะที่ดีในวิถีพุทธมีการบริหารจัดการมีหลักสูตรมีแหล่งเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการพัฒนาตามหลักไตรสิกขา ตัวชี้วัดด้านปัจจัย และบริบท ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ระบบบริหาร ระบบหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน บ้านแม่จ้อง

ด้านกระบวนการ (Process) หมายถึง การจัดบรรยากาศ และกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้เป็นไปตามหลักไตรสิกขา และบูรณาการในวิถีชีวิต ตัวชี้วัดด้านกระบวนการ ได้แก่ กระบวนการจัดการเรียนรู้ การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดประเมินผลบรรยากาศ ปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริม การสอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น กิจกรรมพื้นฐานชีวิตประจำวันและกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของโรงเรียนบ้านแม่จ้อง

ด้านผลผลิต (Output) หมายถึง ด้านผู้เรียน ได้รับการพัฒนาเป็นผู้มีคุณลักษณะ กิน อยู่ คู่ พัง เป็น (ภาวานา 4) ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่าและมีความสุข (ตัวชี้วัดดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธ กระทรวงศึกษาธิการ) ตัวชี้วัดด้านผลผลิต ได้แก่ กาย ศีล จิต และปัญญา ของโรงเรียนบ้านแม่จ้อง

ด้านผลกระทบ (Outcome /Impact) หมายถึง บ้าน ชุมชน วัด โรงเรียน เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาคน และสังคมโดยไม่เบียดเบียนผู้ใด และเกื้อกูลในการพัฒนาวัฒนธรรม แสวงปัญญา และวัฒนธรรมเมตตา เช่น การกิน อยู่เป็น เพื่อยังประโยชน์ในดำรงชีวิตที่อยู่ได้เหมาะสมเป็นไปตามคุณค่าแท้ หรือ การดู ฟังเป็น เพื่อเน้นประโยชน์ในการเรียนรู้เพิ่มพูนปัญญา จากการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ เกิดความร่วมมือกันพัฒนาโรงเรียนและสังคมตามวิถีพุทธอย่างต่อเนื่อง ตัวชี้วัดด้านผลกระทบ ได้แก่ บ้าน วัด ชุมชนของโรงเรียนบ้านแม่จ้อง

วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) หมายถึง การทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จ ซึ่งเป็นผลมาจากการนำความรู้ไปปฏิบัติจริงแล้วสรุปความรู้ และประสบการณ์นั้น เป็นแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดของตนเอง

องค์ประกอบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ หมายถึง การสื่อสารเพื่อแสดงให้เห็นเข้าใจถึงที่มาที่ไปของวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ การเข้าใจวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศต่างๆ ที่ประสบผลสำเร็จนั้นต้องเข้าใจองค์ประกอบอยู่สามประเด็น คือ 1. ปัญหาที่แท้จริงคือ อะไร 2. องค์ความรู้อะไรที่จะมาแก้ปัญหา 3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ความรู้และปัญหา และการประเมินหนทางเลือกที่ดีที่สุดภายใต้ข้อจำกัดที่มีอยู่

ตัวชี้วัดวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ หมายถึง ตัวชี้วัดด้านการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธของกระทรวงศึกษาธิการ มี 4 ด้าน คือ (รายละเอียดของตัวชี้วัดแต่ละด้านอยู่ในเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง)

ปัจจัยด้านนำเข้า โรงเรียนมีบุคลากรที่มีคุณลักษณะที่ดีในวิถีพุทธ มีการบริหารจัดการ มีหลักสูตร มีแหล่งเรียนรู้และสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมพัฒนาตามหลักไตรสิกขา

ด้านกระบวนการ โรงเรียนจัดบรรยากาศและกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนได้เป็นไปตามหลักไตรสิกขาและบูรณาการในวิถีชีวิต

ด้านผลผลิต ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเป็นผู้มีลักษณะ กิน อยู่ ดู ฟัง เป็น (ภาวนา 4) ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่าและมีความสุข

ด้านผลกระทบ บ้าน วัด โรงเรียน ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ และเกิดความสมานฉันท์ร่วมมือกันพัฒนาโรงเรียนและสังคมตามวิถีพุทธอย่างต่อเนื่อง

ผู้เรียนมีลักษณะกิน อยู่ ดู ฟัง เป็น หมายถึง การดูเป็นคือการศึกษาก็เริ่มต้น เพราะการศึกษาเริ่มต้นที่ ตา หู จมูก ลิ้น ของเราได้ความรู้คือได้ปัญญาสามารถแก้ปัญหาได้ เพราะฉะนั้นดูแล้วต้องรู้ และวัตถุประสงค์ของการกิน เพื่อให้เข้าใจและรักษาวัตถุประสงค์ของการกินให้ถูกต้องตรงตามคุณค่าที่แท้ของอาหาร ถ้าเรากินด้วยปัญญาแล้ว ความรู้เข้าใจจดมุ่งหมายในการกินก็จะมา ซึ่งการกิน อยู่ ดู ฟัง เป็นกระบวนการที่ใช้ในโรงเรียนวิถีพุทธเพื่อสอดแทรกหลักธรรมความรู้ให้กับนักเรียน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. เพื่อนำผลการศึกษาระบบการบริหาร โรงเรียนวิถิพุทธมาปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานให้ดียิ่งๆ ขึ้นต่อไปและเกิดความยั่งยืน
2. รู้ถึงกระบวนการบริหาร โรงเรียนวิถิพุทธที่มีคุณภาพและทราบแนวทางการดำเนินงานในการจัดโครงการ โรงเรียนวิถิพุทธ สามารถนำไปใช้กับโรงเรียนที่ต้องการพัฒนาโรงเรียนวิถิพุทธหรือโครงการอื่นๆที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้